

Zadeva C-385/20**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

12. avgust 2020

Predložitveno sodišče

Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Španija)

Datum predložitvene odločbe:

7. julij 2020

Tožeci stranki:

EL

TP

Tožena stranka:

Caixabank, S. A.

Predmet postopka v glavni stvari

Nepošteni pogoji v pogodbah, sklenjenih med prodajalci ali ponudniki in potrošniki – Sodna razglasitev ničnosti – Stroški postopka – Odmera stroškov postopka

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Združljivost nacionalne zakonodaje in sodne prakse na področju odmere stroškov postopka z Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah. Pravna podlaga je člen 267 PDEU.

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je razlaga členov 251, 394(3) in 411 LEC [Ley de Enjuiciamiento Civil (zakon o civilnem postopku)] iz sodne prakse, kot je sprejeta v sklepu z dne 1.

oktobra 2019 in v skladu s katero je vrednost spornega predmeta izenačena s finančnim interesom spora, kar povzroči znižanje nagrade, ki jo je potrošnik plačal svojemu odvetniku, pri čemer se za podlago vzame fiksni znesek (18.000 EUR), ki je zakonsko določen samo za znesek, ki ga ni mogoče oceniti, ne pa za znesek, ki ni opredeljen, v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13/EGS], ker za potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?

2. Ali je člen 394(3) LEC sam po sebi v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive [93/13/EGS] in onemogoča ali pretirano otežuje sodno uveljavljanje pravic, ki jih potrošnikom daje navedena direktiva, ker omejitev, ki jo navedeni člen nalaga za potrošnika, v smislu, da mora ta nositi del lastnih stroškov postopka, pomeni, da za tega potrošnika ni mogoče vzpostaviti pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če tega pogoja ne bi bilo, in to kljub temu, da je bila v sodnem postopku v korist tega potrošnika ugotovljena nepoštenost tega pogoja, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic?

Upoštevne določbe prava Unije

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah. Uvodna izjava 24, člen 6(1) in člen 7(1).

Sodbe Sodišča z dne 9. decembra 2003 (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656); z dne 5. decembra 2013 (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, točka 30); z dne 21. decembra 2016 (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980, točke od 53 do 56 in 61), in z dne 13. septembra 2018 (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711).

Upoštevne določbe nacionalnega prava

Ley de Enjuiciamiento Civil (zakon o civilnem postopku)

„Člen 243. Način odmere stroškov.

1. V vseh vrstah postopkov in na vseh stopnjah stroške odmeri sodni tajnik, ki je pristojen za postopek ali tožbo oziroma, odvisno od primera, pristojni Letrado de la Administración de Justicia (strokovni sodelavec).

[...]

Strokovni sodelavec zniža znesek za nagrado za delo odvetnikov ali za stroške drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, če zahtevani zneski presegajo omejitve, določeno v členu 394(3), razen če je bilo ugotovljeno malomarno ravnanje stranke, ki ji je naložen strošek.“

„Člen 394. Naložitev plačila stroškov postopka na prvi stopnji.

1. V ugotovitvenem postopku se stroški postopka na prvi stopnji naložijo stranki, katere predlogi so bili vsi zavrnjeni, razen če sodišče meni, da so v zadevi prisotni resni dvomi v zvezi z dejanskimi ali pravnimi okoliščinami, in to tudi utemelji.

[...]

3. Če se pri izvajanju določbe iz prvega odstavka neuspeli stranki naloži plačilo stroškov postopka, obsegajo stroški povrnitev nagrade za delo odvetnika ali stroškov drugih strokovnjakov, ki se ne obračunavajo po tarifi, pri čemer pa skupna vsota odmerjenih stroškov ne sme presegati ene tretjine vrednosti spornega predmeta za vsako od strank v sporu, ki ji je sodišče dosodilo stroške postopka; izključno v ta namen se zahtevki, ki jih ni mogoče oceniti, ovrednotijo na 18.000 EUR, razen če sodišče zaradi zapletenosti zadeve odloči drugače.“

„Člen 251. Pravila za določanje vrednosti.

Vrednost se določi na podlagi finančnega interesa tožbenega zahtevka, ki se izračuna v skladu z naslednjimi pravili:

1. Če se vtožuje določen denarni znesek, ta znesek predstavlja vrednost zahtevka, če pa vrednost ni določena vsaj posredno, se šteje, da vrednost zahtevka ni določena.

[...]

8. V postopkih, ki se nanašajo na obstoj, veljavnost ali učinek obveznosti, se vrednost izračuna glede na skupni znesek dolga, tudi če se ga odplačuje obročno. To merilo za oceno vrednosti se uporabi za vse postopke, katerih cilj je uvedba, sprememba ali prenehanje obveznosti ali osebne pravice, pod pogojem, da se ne uporabi drugo pravilo iz tega člena.“

„Člen 253. Navajanje vrednosti zahtevka.

[...]

3. Če stranka zaradi neobstoja finančnega interesa ne more določiti vrednosti niti posredno, ker je ni mogoče izračunati v skladu z nobenim zakonskim pravilom za določitev vrednosti ali ker čeprav obstaja pravilo za izračun, ki se uporabi, tega ob vložitvi tožbe ni bilo mogoče določiti, se postopek vodi v skladu s pravili za redni postopek.“

„Člen 411. Ustalitev pristojnosti.

Spremembe glede stalnega prebivališča strank, položaja sporne stvari in predmeta postopka, do katerih pride po začetku postopka, ne vplivajo na sodno pristojnost, ki je bila določena glede na to, kar je bilo ugotovljeno ob začetku litispendence.“

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Osebi EL in TP (v nadaljevanju: tožeči stranki) sta pri predložitvenem sodišču vložili tožbo za ugotovitev delne ničnosti listine o posojilu s hipotekarnim jamstvom, ki sta jo podpisali z banko Caixabank, S. A. (v nadaljevanju: tožena stranka).
- 2 V delu tožbe, ki se nanaša na vrednost, sta tožeči stranki navedli, da ta v skladu s členom 253 Ley de Enjuiciamiento Civil (zakon o civilnem postopku) (v nadaljevanju: LEC) ni določena. Strokovni sodelavec je v sklepu o dopustnosti tožbe navedel: „glede vrste postopka je tožeča stranka v skladu z zahtevami iz člena 253(2) LEC navedla, da vrednost zahtevka ni določena, zato je treba postopek voditi kot redni postopek v skladu s členom 249 LEC.“
- 3 Predložitveno sodišče je 29. novembra 2018 izdalo sodbo, s katero je ugotovilo delno ničnost listine o posojilu s hipotekarnim jamstvom glede dogovorov, ki se nanašajo na tuje valute, in toženi stranki naložilo plačilo stroškov.
- 4 Po tej sodni razglasitvi ničnosti zaradi nepoštenosti je strokovni sodelavec sprožil ločen postopek za odmero stroškov postopka. S sklepom z dne 1. oktobra 2019 je ugodil predlogu za odmero stroškov, ki ga je predložila tožena stranka. V navedenem sklepu je navedeno, da vrednost, ki jo je treba upoštevati za določitev dela nagrade za odvetnico tožeče stranke, ki ga mora plačati tožena stranka, znaša 30.000 EUR in da je za določitev pravic procesnega pooblaščenca treba upoštevati vrednost v višini 18.000 EUR. Vrednost nagrade za odvetnico tožeče stranke se opira na smernico št. 15 vodilnih smernic odvetniške zbornice v Barceloni, ki se nanaša na primere nedoločene vrednosti, vrednost pravic za procesnega pooblaščenca pa se opira na člen 394(3) LEC.
- 5 Tožeči stranki sta pri predložitvenem sodišču zoper sklep z dne 1. oktobra 2019 vložili revizijo, v kateri sta navedli, da nacionalna zakonodaja in sodna praksa, na katerih temelji ta sklep za odmero stroškov, nista v skladu s predpisi Unije o nepoštenih pogojih.
- 6 Ker ima predložitveno sodišče pomisleke pri odločanju o tej tožbi, se je odločilo prekiniti postopek in Sodišču predložiti ti vprašanji za predhodno odločanje.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 7 Tožeči stranki menita, da je ta predlog za sprejetje predhodne odločbe bistvenega pomena za zagotovitev varstva potrošnikov. Znižanje stroškov, opredeljenih glede na finančni interes spora (naj bo ta ob začetku določen ali ne), naj bi bilo v

nasprotju z načelom učinkovitosti, ker pomeni za potrošnika znatno večje breme glede stroškov, in naj bi kršilo tudi načelo iz člena 6(1) Direktive 93/13/EGS, ki določa, da nepošteni pogoji niso zavezujoči za potrošnika, saj dopušča, da mora potrošnik nositi nek strošek, ki izhaja iz postopka, v katerem je bil ugotovljena nepoštenost pogoja. Sklicujeta se na točko 61 sodbe Sodišča z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980), v kateri je bilo razsojeno, da potrošnik ne sme biti oškodovan, kar pomeni, naj se „ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi bil, če ne bi bilo tega pogoja“.

- 8 Poleg tega bi lahko po mnenju tožečih strank tako znižanje povzročilo diskriminacijo v primerjavi z drugimi potrošniki, ki so neoškodovani v postopkih za razglasitev ničnosti nepoštenega pogoja, in v primerjavi s finančnimi institucijami, ki so v Španiji svoje stroške v postopkih izvršbe na podlagi hipoteke zgodovinsko ovrednotile glede na celotni znesek dolga. Tožeči stranki v zvezi s finančnimi institucijami menita, da bi to neravnovesje med strankami lahko pomenilo kršitev načela enakovrednosti, v skladu s katerim morajo v primeru podobnih položajev v nacionalnem pravu (v obravnavanem primeru postopkov izvršbe na podlagi hipoteke, ki jih sprožijo finančne institucije) veljati enakovredna pravila, ki za potrošnika v takšnem primeru ne pomenijo manj ugodnega položaja. Nazadnje, znižanje stroškov bi lahko za prodajalca ali ponudnika, ki je sestavil nepošteno pogoje, namesto odvratilnega učinka pomenilo spodbudo za to, da bi vključeval nepošteno pogoje v svoje pogodbe, zaradi katerih bi se pozneje množično sprožali sodni postopki.
- 9 Tožena stranka meni, da ni treba vložiti nobenega predloga za sprejetje predhodne odločbe. Meni, da ni pravnih dvomov glede razlage zadevne določbe prava Unije in da so pravila v zvezi s konkretnim zneskom stroškov postopka jasno urejena z nacionalnim pravnim redom. Trdi tudi, da Sodišče EU ni pristojno za odločanje o vprašanjih v zvezi s stroški postopka.

Kratka predstavitev utemeljitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 10 Prvič, predložitveno sodišče navaja, da je treba v skladu s sodno prakso Tribunal Constitucional (ustavno sodišče, Španija) in Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), ki je bila upoštevana v sklepu strokovnega sodelavca z dne 1. oktobra 2019, vrednost spornega predmeta določiti v tožbi, torej ob začetku postopka. Ko je vrednost določena, in če stranke v postopku ne ugovarjajo, nastane *perpetuatio* ali ustalitev tega procesnega elementa, ki se brez spreminjanja uporablja v drugih fazah postopka ali drugih stopnjah sodnega varstva, pri čemer ni dopustno, da bi stranke, če uporabijo pravna sredstva ali izpodbijajo odmero stroškov, spreminjale znesek, dokončno določen ob začetku postopka. Predložitveno sodišče ima pomisleke glede združljivosti te sodne prakse s pravom Unije.
- 11 Zato predložitveno sodišče sprašuje, ali je to, da se šteje, da je navedba vrednosti kot nedoločene s strani tožeče stranke, kadar tožena stranka te navedbe ne

izpodbija, dejanje tožeče stranke, ki ji preprečuje, da določi finančni interes zahtevkov v postopku izpodbijanja odmere stroškov, čeprav je merilo finančnega interesa tožbe merilo za določitev vrednosti (člen 251 LEC), v nasprotju s členoma 6(1) in 7(1) Direktive 93/13/EGS, ker za potrošnika ne vzpostavi pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi bil, če ne bi bilo tega pogoja, in to kljub temu, da je bilo v sodnem postopku ugotovljeno, da je pogoj nepošten, in ker ne odpravlja nerazumne postopkovne zahteve glede omejitve stroškov, ta odprava pa bi potrošniku jamčila primernejša in učinkovitejša sredstva za zakonito uveljavljanje njegovih pravic.

- 12 Drugič, predložitveno sodišče dvomi o združljivosti člena 394(3) LEC s členoma 6(1) in 7(1) Direktive 93/13/EGS. Predložitveno sodišče se namreč sprašuje, ali je znižanje stroškov, ki ga omogoča navedena nacionalna določba, združljivo s pravom Unije, ker tako znižanje povzroči omejitev obsega povračila stroškov postopka potrošniku, ki so posledica nezakonitega in nepoštenega delovanja prodajalca ali ponudnika. Predložitveno sodišče želi izvedeti, ali je nacionalna določba združljiva z načelom učinkovitosti oziroma ali onemogoča ali pretirano otežuje sodno uveljavljanje pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi prava Unije, ker omejuje potrošnika, čigar pravica je bila priznana v sodnem postopku, in mu nalaga, da nosi del stroškov spora, ki je nastal kot posledica protipravnega delovanja prodajalca ali ponudnika, kar je bilo tudi ugotovljeno v sodnem postopku, in kar se kaže v tem, da mora potrošnik nositi del lastnih stroškov postopka, kar se zdi nerazumno.